

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון (חובה)	-	(28x2)	-	56	נקודות
פרק שני או פרק שלישי	-	(30x1)	-	30	נקודות
פרק רביעי (חובה)	-	(14x1)	-	14	נקודות
סך הכול	-		-	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיקו את השאלה; כתבו את מספרה בלבד.

(2) התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – בראשית (חובה)

(56 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה – 28 נקודות).

בכל שאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לסעיף א – 8 נקודות; לכל אחד מן הסעיפים ב-ג – 10 נקודות).

1. קראו **בראשית**, פרק כ"ב, פסוקים א'–י"ט.

א. קראו פסוקים א'–י"ב.

(1) החזרה על המילה "הנני" בפסוק א' ובפסוק ז' מדגישה את הדילמה של אברהם.

מהי הדילמה, וכיצד החזרה על מילה זו מדגישה אותה? (4 נקודות)

(2) מה לומדים מן השימוש במילה "הנני" בפסוק י"א על ההכרעה של אברהם בדילמה, ומהו המסר של המלאך

לאברהם בפסוק י"ב? (4 נקודות)

ב. קראו **בראשית**, פרק כ"ב, פסוקים ב'–ג' וגם **בראשית**, פרק כ"א, פסוק י"ב.(1) מהי הסתירה בין צו ה' שב**בראשית**, פרק כ"ב, פסוק ב' ובין הכתוב ב**בראשית**, פרק כ"א, פסוק י"ב?

הסבירו את דבריכם. (4 נקודות)

(2) קראו **בראשית**, פרק כ"ב, פסוק ג' ואת המדרש שלפניכם.

"אמר אברהם: [...] ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שבשעה שאמרת לי 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת

את יצחק... והעלהו... לעלה' (**בראשית**, פרק כ"ב, פסוק ב') הייתי יכול לומר: והלוא כבר אמרת לי 'כי ביצחק יקראלך זרע' (**בראשית**, פרק כ"א, פסוק י"ב) ולא אמרתי כן, אבל כבשתי רחמי ולא הרהרתי אחר מידותיך."

(ספר העיקרים, מאמר ג', פרק ל"ו)

האם התגובה של אברהם המתוארת במדרש (מסומנת בקו) עולה בקנה אחד עם התנהגותו המתוארת ב**בראשית**,

פרק כ"ב, פסוק ג'? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (6 נקודות)

ג. קראו פסוקים ה'–ח'.

הסבירו כיצד אברהם מסתיר את הצו של אלוהים מנעריו, וכיצד הוא מסתיר אותו מבנו. בססו את דבריכם על הכתוב.

(10 נקודות)

2. קראו **בראשית**, פרק כ"ח.

א. קראו פסוקים א'–ט'.

(1) על פי פסוקים א'–ה', מדוע נשלח יעקב אל בית לבן הארמי? (4 נקודות)

(2) על פי פסוקים ו'–ט', כיצד פעל עשו בתגובה על דברי יצחק ליעקב, ומדוע החליט לפעול כך? (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"ב–ט"ו.

(1) מהי ההבטחה האישית ליעקב בפסוק ט"ו, ואילו חששות של יעקב הבטחה זו אמורה להרגיע?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

(2) קראו פסוקים י"ב–י"ג ואת הפירוש של ספוןנו שלפניכם.

"והנה מלאכי אלהים... כי אומנם כן יהיה לבסוף ששרי האומות אחר עלייתם ירדו, והאל יתברך ה'ניצב' לעד לא

ייטוש את עמו".

לפי פירוש ספוןנו, הסבירו מה מסמל מראה המלאכים העולים והיורדים בנוגע למצבו העתידי של העם, ומהו המסר

העולה ממראה האל הניצב בראש הסולם. (5 נקודות)

- ג. קראו פסוקים י"ג-י"ד ופסוקים כ'-כ"ב. קראו גם **בראשית**, פרק י"ב, פסוקים א'-ד'.
אברם ויעקב זוכים לברכה דומה מן האל.
(1) מהו השוני בין תגובת יעקב על הברכה בפסוקים כ'-כ"ב ובין תגובת אברם על הברכה בפרק י"ב? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על שני הכתובים. (6 נקודות)
- (2) לדעתכם, מה אפשר ללמוד משוני זה על דמותו של יעקב? נמקו את תשובתכם. (4 נקודות)
3. קראו **בראשית**, פרק ל"ז.
- א. קראו פסוקים ב'-ד' ופסוקים ל"ב-ל"ה.
(1) על פי פסוקים ב'-ד', כיצד באה לידי ביטוי העדפת יעקב את יוסף על בניו האחרים? (4 נקודות)
(2) הביאו ראיה מפסוקים ל"ג-ל"ה לרגשותיו העזים של האב המתאבל על בנו המועדף. הסבירו את דבריכם. (4 נקודות)
- ב. קראו פסוקים ט"ו-כ'.
(1) קראו פסוק י"ז ואת הפירוש של רש"י שלפניכם.
"נָסְעו מִזֶּה - הִסִּיעוּ עִצְמוֹן [עֲצָמָם] מִן הָאֲחוּוָה".
הסבירו מהו הפער הרגשי בין בקשת יוסף בפסוק ט"ז ובין תשובת האיש על פי פירוש רש"י. (6 נקודות)
(2) הביאו ראיה אחת מפסוקים י"ח-כ' התומכת בפירוש רש"י שבתת-סעיף (1), והסבירו אותה. (4 נקודות)
- ג. קראו פסוקים כ"א-כ"ז.
מדוע בחרו האחים בסופו של דבר לפעול על פי הצעת יהודה ולא על פי הצעת ראובן? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על שתי ההצעות. (10 נקודות)
4. קראו **בראשית**, פרק מ"ד.
- א. קראו פסוקים א'-ט'.
האחים משוכנעים שהם אינם אשמים בגנבת הגביע.
הסבירו טענה זו באמצעות שתי ראיות מדברי האחים. (8 נקודות)
- ב. קראו פסוקים י"ג-י"ז ואת דברי ג' זיוון שלפניכם.
"עכשיו ניתן לומר, האחים עמדו בהצלחה יתרה במבחן שערך להם יוסף".
(אתר 929, **בראשית**, פרק מ"ד)
- הביאו שתי דוגמאות מן הכתוב, שאפשר לבסס עליהן את קביעתה של זיוון. הסבירו כל אחת מן הדוגמאות. (10 נקודות)
- ג. קראו פסוקים י"ח-ל"ד וגם **בראשית**, פרק מ"ה, פסוקים א'-ג'.
יהודה משתמש בנאומו במגוון דרכים לשכנע את יוסף שלא להשאיר את בנימין במצרים: חנופה, חמלה וקבלת אחריות.
הדגימו מן הכתוב שתיים מן הדרכים האלה, והסבירו כיצד השפיעה כל אחת מהן על החלטתו של יוסף לחשוף את זהותו בפני אחיו. (10 נקודות)

יש לענות על שאלה אחת בלבד, או מן הפרק השני או מן הפרק השלישי.

ענו על אחת מן השאלות 5-11 (30 נקודות).

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 10 נקודות; סך הכול לשאלה – 30 נקודות).

פרק שני – שמות

5. קראו שמות, פרק ג'.

א. קראו פסוקים א'-ו'.

הביאו שלוש דוגמאות מפסוקים אלה המעידות על התגלות אלוהית, והסבירו אותן. (10 נקודות)

ב. קראו פסוקים י'-י"ח.

(1) משה מביע ספקות בנוגע ליכולתו לעמוד מול פרעה ובנוגע ליכולתו להנהיג את העם.

מהו המענה של אלוהים על כל אחד מן הספקות הללו, וכיצד כל מענה יכול לעזור למשה למלא את שליחותו?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (7 נקודות)

(2) לדעתכם, האם הטלת ספק היא תכונה חיובית או שלילית עבור מנהיג? נמקו את דבריכם. (3 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ח-כ'.

(1) מה ה' מבקש שמשה יאמר לפרעה, ומהי התגובה הצפויה של פרעה? (4 נקודות)

(2) קראו גם את דברי הפרשן קאסוטו שלפניכם.

"אף אם תדרשו את דרישתכם בחוזק יד [...] סירובו [של פרעה] יוכיח בבירור שהוא עומד בעקשנותו, ושמוני וגמור איתו [שהוא החלטי בדעתו] להשאיר בהתמדה את העול הכבד של השעבוד על צווארם של בני ישראל בלי הרף."

(מ"ד קאסוטו, פירוש על ספר שמות, ירושלים, תשמ"ח, עמ' 26-27)

על פי פירוש קאסוטו, מדוע היה הכרחי שאלוהים יגיב בחומרה על ההתנהגות של פרעה? הסבירו את תשובתכם.

(6 נקודות)

6. קראו שמות, פרק כ', פסוקים א'-י"ד.

א. קראו פסוקים ב'-ו' (מן המילים "אנכי ה' אלהיך" עד המילים "ולשמרי מצותי").

(1) הסבירו אילו מעשים של העם יעוררו את קנאותו של אלוהים. (4 נקודות)

(2) מהי שיטת הגמול שתחול על מי שמפר את הציוויים שבפסוקים, ומדוע לפי שיטה זו כדאי לדבוק בקיום הציוויים?

(6 נקודות)

ב. קראו פסוקים ח'-י"א (מן המילים "זכור את יום השבת" ועד המילים "את יום השבת ויקדשהו").

(1) אפשר לטעון כי בדיבר השבת בא לידי ביטוי חזון לכינון חברה יצרנית הדוגלת בשוויון עבור כל יושבי הארץ.

הוכיחו את שני חלקי הטענה הזאת על פי הכתוב, והסבירו את דבריכם. (6 נקודות)

(2) קראו את דברי הפרשן קאסוטו לפסוק י"א.

"ובזה תחקה את דרכי פעולתו של ה' אלוהיך, ותעיד עדות מתמדת על כך שהוא לבדו ברא את העולם כולו

לכל חלקיו."

(מ"ד קאסוטו, פירוש על ספר שמות, ירושלים, תשמ"ח, עמ' 170)

מה קאסוטו מוסיף על הנימוק הדתי לשמירת השבת, המוזכר בפסוק י"א? הסבירו את דבריכם. (4 נקודות)

ג. קראו פסוק י"ד, העוסק בדיבר "לא תחמוד".

(1) במה הדיבר "לא תחמוד" יוצא דופן במהותו משאר הדיברות בפסוקים אלה, ומהו ערכו החינוכי? הסבירו את

דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (6 נקודות)

(2) לדעתכם, האם הזכרת האישה בדיבר זה שומרת על כבודה ומעמדה או פוגעת בהם? נמקו את תשובתכם, ובססו

אותה על הכתוב. (4 נקודות)

אם לא עניתם על שאלה מן הפרק השני, ענו על שאלה מן הפרק השלישי.

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 10 נקודות; סך הכול לשאלה – 30 נקודות).

פרק שלישי – נושאי הבחירה

שיבת ציון

7. קראו **תהלים**, פרק קכ"ו.

א. על פי פסוקים א'–ג', כיצד הגיב עם ישראל על שיבת ציון, וכיצד הגיבו העמים השכנים? הסבירו את דבריכם. (10 נקודות)

ב. קראו פסוק ד' ואת פירושו של רד"ק לביטוי "כאפיקים בנגב".
 "נגב היא ארץ יבשה [...]" והיא צמאה למים, ואם יעברו בה אפיקי מים יהיה חידוש גדול וטובה גדולה, כן תשובת [שיבת] גלותנו".

(1) על פי פירושו של רד"ק, מהו החידוש הגדול שיחול בעם, הנרמז בדימוי "כאפיקים בנגב"? (6 נקודות)

(2) קראו גם **יחזקאל**, פרק ל"ז, פסוק י"א ופסוק י"ד.

מהו הרעיון המשותף למתואר בפסוקים **מיחזקאל** ולדימוי "כאפיקים בנגב"? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים ה'–ו' ואת דבריו של הרב דרוקמן בנוגע לתהליך השיבה לציין.

"כל עוד לא הושלם התהליך עלולים להיות בו עיכובים, ירידות וסיבוכים [...] לכן אסור בשום פנים [...] להירתע גם ממצבים קשים, פיזיים או רוחניים, ובוודאי שאין מקום כלל לייאוש".

(מעובד על פי ח' דרוקמן, מהאתר **תנ"ך על הפרק**, תהלים קכ"ו)

הסבירו כיצד דבריו של הרב דרוקמן המסומנים בקו באים לידי ביטוי בפסוקים ה'–ו'. בססו את דבריכם על הכתוב. (10 נקודות)

נביא ונבואה

8. קראו **ירמיה**, פרק ז', פסוקים א'–כ'.

א. קראו פסוקים א'–ב' ופסוקים י"ז–י"ח.

השוני בין התנהגות העם המתוארת בפסוק ב' ובין התנהגות העם המתוארת בפסוקים י"ז–י"ח חושף את הצביעות הדתית של העם.

הסבירו קביעה זו. בססו את דבריכם על הכתוב. (10 נקודות)

ב. קראו פסוקים ג'–י"ד.

קראו את דברי ר' מגידוב שלפניכם.

"קשה מאוד לשמוע את דברי ירמיהו, כי הם ניתוח בוטא של המיתוסים שהעם הכיר וטיפח". (אתר 929, **ירמיה**, פרק ז')
 הסבירו מהו המיתוס שטיפח העם בנוגע לקיומו ולתפקידו של המקדש, ומדוע אפשר לטעון שירמיהו ניתח את המיתוס הזה באופן בוטה. (10 נקודות)

ג. קראו פסוק ט"ו.

(1) מהו האירוע ההיסטורי הנרמז בדברי ירמיהו בפסוק זה, ולשם מה הוא מוזכר? הסבירו את דבריכם. (6 נקודות)

(2) קראו גם **ירמיה**, פרק ל"א, פסוקים י"ז–י"ט.

לדעתכם, האם המסופר בפסוקים אלה על אפרים עשוי לחזק את רוחה של ממלכת יהודה או להחליש אותה?

נמקו את תשובתכם, ובססו אותה על הכתוב. (4 נקודות) /המשך בעמוד 6/

חוק וחברה

9. קראו **דברים**, פרק כ"ד, פסוקים י'–כ"ב.

א. קראו פסוקים י'–י"ח.

(1) **בשניים** מן החוקים המתוארים בפסוקים אלה נזכר הגר.

על פי **כל אחד** מן החוקים, הסבירו מי אחראי לרווחתו של הגר וכיצד אחריות זו באה לידי ביטוי. (6 נקודות)

(2) מדוע לדעתכם ראתה התורה לנכון לדאוג לרווחתו של הגר החי בקרב עם ישראל? נמקו את דבריכם. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים י'–י"ג.

על פי פסוקים אלה, נראה שהמלווה נדרש לנהוג בהתחשבות רבה ובחמלה כלפי הלווה.

ציינו מעשה **אחד** הנדרש מן המלווה, שיש בו ביטוי להתחשבות וחמלה, וכתבו מה יכול לשכנע את המלווה לקיים

דרישה זו. הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (10 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ט–כ"ב וגם את הקטע שלפניכם מתוך נאום שנשאה גולדה מאיר בכנסת בנוגע להצעת חוק ביטוח לאומי

שהוגש לקריאה ראשונה בשנת 1953.

"עם קבלת חוק צנוע זה אנו מניחים אבן פינה לבניין חברה, שבה לא יהיה יתום מופקר ולא יהיה זקן הבוכה על זקנתו. לא בחסדם של נדיבים יהיו תלויים החלשים בתוכנו, כי אם בתור אזרחי המדינה יקבלו את המגיע להם בזכות. והייתה המימרה 'כל ישראל ערבים זה בזה' לחוק במדינת ישראל".

(1) מהו השוני בין החוק המקראי ובין הצעת החוק של גולדה מאיר בנוגע לשיטת הסיוע לחלשים, וכיצד מיושמת כל

שיטה? הסבירו את דבריכם. (6 נקודות)

(2) לדעתכם, איזו שיטת סיוע לחלשים עדיפה? בתשובתכם התייחסו ל**שתי** השיטות. נמקו את דבריכם. (4 נקודות)

מזמורי תהלים

10. קראו **תהלים**, פרק נ"א.

א. קראו פסוקים ג'–י'.

לפניכם **שלושה** רכיבים בתהליך החזרה בתשובה של החוטא:

– הכרה בחטא

– בקשת מחילה

– היטהרות מן החטא

הביאו מן הפסוקים דוגמה ל**כל אחד** מן הרכיבים האלה, והסבירו **ב** דוגמה. (10 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"א–י"ב ואת פירושו של רב סעדיה גאון.

"אם תמחול לי יישאר ליבי נקי ויהיה כאילו הוא בריאה חדשה".

על פי הפירוש, הסבירו מהו התנאי ל"לב טהור" על פי פסוק י"א וכיצד תבוא לידי ביטוי הבריאה החדשה המתוארת

בפסוק י"ב. (10 נקודות)

(שימו לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. קראו פסוקים י"ג-י"ז.

(1) הסבירו מהי ההשפעה של החטא על רגשותיו של החוטא, על פי פסוק י"ג אן על פי פסוק י"ד.

בססו את תשובתכם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו את הקטע שלפניכם משירו של אהוד בנאי "אל תפחד".

אל תפחד

אתה לא לבד

הייתה זו דקירה קטנה

זעזוע פתאומי ומהיר,

נכון, איבדת שליטה לרגע

לא היית מספיק זהיר,

ועכשיו פעמוני אזהרה

מצלצלים בראשך

אתה רוצה לשכוח

להתחיל מהתחלה

אז תאמין שאם קלקלת

אתה יכול גם לתקן, כן, כן.

[...]

(מתוך אתר שירונט)

מהי הדרך לתקן את הקלקול על פי הדובר במזמור זה **מתהלים**, ומהי הדרך לתקן את הקלקול על פי הדובר בשיר?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הפסוקים ועל קטע השיר. (6 נקודות)

ספרות החוכמה – הרהורים על החיים

11. קראו **איוב**, פרק ד', פסוקים א'-ט'.

א. קראו פסוקים א'-ה'.

על פי דברי אליפז, הסבירו מהו השוני בין ההתנהגות של איוב בעבר כלפי אנשים שהתמודדו עם קשיים ובין ההתנהגותו

בהווה בנוגע לקשיים שלו עצמו. (10 נקודות)

ב. קראו פסוק ה' וגם **איוב**, פרק ב', פסוקים ז'-י"ג.

האם טענתו של אליפז כלפי איוב בפסוק ה' תואמת את ההתנהגות של איוב המתוארת ב**איוב**, פרק ב', פסוקים ז'-י"ג?

הסבירו את דבריכם. (10 נקודות)

ג. קראו **איוב**, פרק ד', פסוקים ז'-ט'.

(1) מהי תפיסת הגמול העולה מפסוקים אלה? הסבירו את תשובתכם, ובססו אותה על הפסוקים. (6 נקודות)

(2) לדעתכם, האם תפיסת גמול זו עשויה לנחם את איוב או עלולה לצער אותו? נמקו את דעתכם. (4 נקודות)

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח (חובה)

(14 נקודות)

ענו על סעיף א – **חובה** (8 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב–ד (6 נקודות).

12. קראו **שמואל א**, פרק א'.

ענו על סעיף א – **חובה**. (8 נקודות)

א. קראו פסוקים ט'–י"א.

על פי פסוקים אלה, ציינו שתי פעולות שעשתה חנה כדי לשנות את מצבה האישי, והסבירו כיצד פעולות אלה היו יכולות לסייע לה בכך.

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ד. (6 נקודות)

ב. קראו פסוקים ד'–ח'.

יש הטוענים כי בעת העתיקה היחס כלפי נשים עקרות היה שלילי, מכיוון שתפקידה העיקרי של האישה היה ללדת ילדים.

הביאו שתי דוגמאות המנוגדות לטענה זו, דוגמה אחת מהתנהגותו של אלקנה כלפי חנה ודוגמה אחת מדבריו אליה.

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (6 נקודות)

ג. קראו פסוקים ו'–י' וגם **בראשית**, פרק ט"ז, פסוקים ד'–ו'.

בשני הקטעים מסופר על יריבות בין שתי נשים הנשואות לאותו הגבר.

(1) הסבירו כיצד באה לידי ביטוי הפגיעה של האישה הפורייה באישה העקרה בכל אחד מן המקרים. (4 נקודות)

(2) מהו השוני בין תגובתה של חנה על הפגיעה ובין תגובתה של שרה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב.

(2 נקודות)

ד. קראו פסוקים ט'–י"ח.

(1) כיצד בא לידי ביטוי חוסר הרגישות של עלי הכוהן כלפי חנה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב.

(3 נקודות)

(2) קראו פסוקים ט"ו–י"ח.

הסבירו כיצד הביטוי "מַעֲנָה רַךְ – יִשְׁיב חֲמָה [יסיר כעס]" (**משלי**, פרק ט"ו, פסוק א') עולה בקנה אחד עם ההתנהגות

של חנה כלפי עלי ועם תגובתו של עלי על התנהגות זו. בססו את תשובתכם על הכתוב. (3 נקודות)

בהצלחה!